

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA KUHITIMU KIDATO CHA NNE

015/1

ELIMU YA DINI YA KIISLAMU 1

(For Both School and Private Candidates)

Muda: Saa 3

MAJIBU

Mwaka: 2013

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B, C na D zenye jumla ya maswali matano.
2. Jibu maswali yote
3. Kila swali lina alama 20

maktaba.tetea.org

1. Chagua jibu sahihi katika kipengele (i) – (x) kisha andika herufi yake katika kijitabu chako cha kujibia.

(i) Moja ya sababu zilizoongeza msukumo wa mahitaji ya kukusanya Hadithi ni

- A. kuwepo kwa mashindano ya kuhifadhi Hadithi
- B. kufuata Sunna ya Mtume (s.a.w)
- C. kufuata raia za maswahaba na makhalifa
- D. kuwepo kwa uadui dhidi ya Uislamu
- E. kuzuka kwa mitume wa uongo.

Jibu: E. Kuzuka kwa mitume wa uongo.

Sababu: Hili lilihamasisha waislamu kuzikusanya na kuzihifadhi Hadithi ili kudhibiti taarifa zisizo za kweli kuhusu dini.

(ii) Maswahaba mashuhuri waliopokea hadithi nyingi zaidi ni

- A. Abu Huraira (r.a) na Bi Aysha (r.a)
- B. Ibn Abbas na Ali (r.a)
- C. Abdallah bin Umar na Abdallah bin Abbas
- D. Abubakar (r.a) na Uthman (r.a)
- E. Zaid bin Zaid na Abdurrahman bin A'uf.

Jibu: A. Abu Huraira (r.a) na Bi Aysha (r.a).

Sababu: Wote walikuwa wanahifadhi Hadithi nyingi na walitumiwa sana na waislamu wa wakati huo.

(iii) Kauli inayodhihirisha mtazamo potofu kuhusu Sunnah ni pamoja na kuonekana kuwa Sunnah

- A. ni mwenendo wa Mtume (s.a.w)
- B. ni matendo ya hiari kwa Muislamu kuyafuata
- C. ni tafsiri ya maajizo ya Allah (s.w)
- D. humfikisha mtu katika radhi za Allah (s.w)
- E. ndiyo inayoafikiana na Qur'an.

Jibu: B. Ni matendo ya hiari kwa Muislamu kuyafuata.

Sababu: Sunnah si matendo ya hiari tu bali ni sehemu ya sharia na uongozi wa maisha ya Kiislamu.

(iv) Hadithi za Mtume (s.a.w) zinafahamika hadi hivi leo kwa sababu

- A. Mtume (s.a.w) mwenyewe alichukua dhima ya kuziifadhi
- B. Waislamu wa mwanzo walihamasika kuziandika hadithi
- C. Tabiin walitumia hadithi za Mtume (s.a.w) kutoa fat-wa mbalimbali
- D. zilitumika kwa kumuenzi Mtume (s.a.w), kuzirekodi na baadae ziliandikwa
- E. Muhaddithina walifanya kazi kubwa ya kukusanya hadithi.

Jibu: E. Muhaddithina walifanya kazi kubwa ya kukusanya hadithi.

Sababu: Walijitolea kuziandika na kuziainisha kwa uangalifu mkubwa.

(v) Kitabu kilichoandikwa katika kipindi cha wafuasi wa maswahaba ni

- A. Al-qatadaya
- B. Jamiu at-Tirmidhi
- C. Al-muwatta
- D. Sunan ya An-Nisai
- E. Sahihi Bukhari.

Jibu: C. Al-muwatta.

Sababu: Kiliandikwa na Imam Malik, ambaye alikusanya hadithi zilizokubalika sana katika kipindi hicho.

(vi) Vitabu sita mashuhuri vya Hadithi vimeitwa Sahihi Sita kwa sababu vimeandikwa na waandishi

- A. waliofasiri masafa marefu katika kukusanya Hadithi
- B. waliothibitisha kutekeleza Uislamu
- C. waliohakiki Hadithi kabla ya kuziandika
- D. waliofanya rejea kwenye kitabu mashuhuri cha Imam Malik
- E. walioishi katika kipindi cha Tabi Tabina.

Jibu: C. Waliohakiki Hadithi kabla ya kuziandika.

Sababu: Waandishi wa Sahihi Sita walikuwa na njia madhubuti za kuhakikisha usahihi wa Hadithi walizoandika.

Orodha A

(i) Na Akakukuta fakiri Akakutajirisha? (93:8)

(ii) Mwenyezi Mungu hakuna mola ila yeye... msimamizi kila jambo... ndiye aliye juu (na) ndiye aliye mku... (2: 255).

(iii) Na haikuwako kwa mtu kwamba Mwenyezi Mungu anasema naye ila kwa Ilhamu au kwa pazia au kuituma mjumbe (malaika) naye humfunulia kiasi anachotaka Mwenyezi Mungu kwa idhini yake... (42:51).

(iv) Amekutukuza yale ambayo mkononi mwake umo ufalme wa kila kitu; na kwake marejeo yenu wote. (36: 83).

(v) Haitafikiki batili mbele yake wala nyuma yake kimeteremshwa na mwenye hikima anaye himidiwa (41:42).

(vi) Na ukinenwa kwa sauti kubwa (au ndogo si sawa sawa) kwani hakika yeye anajua (yaliyodhahiri na yaliyosiri) na yaliyofichika zaidi (kuliko siri). (20:7).

(vii) Na kwamba Yeye ndiye anayeletea ya kufurahisha na ya kuliza... afishaye na kuhuisha... aliyumba dume na jike (la kila kitu)... (53:43-54).

(viii) Kwa nini! Sisi tunaweza (hata) kuzisasazisha nchi za vidole vyake (Tutakapomfufua mara ya pili, ziwe kama zilivyokuwa duniani). (75:4).

(ix) Na mwenye kushuhudia na kishuhudiwacho (85:3).

(x) Na husema: "Oh! Tuachie mungu wetu kwa ajili ya (huyu) mtunga mashairi mwenendawazimu?" (37:36).

(xi) Na manapokaribishwa kwa maamko yoyote yale, basi itikieni kwa yaliyo bora kuliko hayo, au rejeisheni yaliyo hayo. Hakika Mwenyezi Mungu anafanya hisabu ya kila kitu (4:86).

(xii) Na wale wanaosema: "Mola wetu! Tuondolee adhabu ya Jahannam, u bila shaka adhabu yake ni yenye kuendelea. (25:7).

(xiii) Kuwa amali zenu ni mbali mbali; (na jazaa zenu itakuwa mbali mbali) (92:4).

(xiv) Na anayetekeleza dini isiyokuwa ya Kiislamu basi hatakubaliwa kwake naye akhera atakuwa miongoni mwa wenye hasara (kubwa kabisa). (3:85).

(xv) Na wanaposomwa aya zake huwazidishia imani...(8:2).

Orodha B

A. Nguzo za sita ya imani ya Kiislamu.

B. Mwenyezi Mungu yupo karibu na binadamu na mambo yaliyo mema vifua vya watu.

C. Lipa vyema zaidi kuliko ulivyofanyiwa.

D. Allah (s.w) hamdhulumu mja wake.

E. Maadui ya makafiri dhidi ya Mtume (s.a.w).

F. Watakaofuata Uislamu watasalimika.

G. Maliwazo kwa Mtume kuwa mola wake yuko karibu naye sana.

H. Mambo yatakayosababisha watu kuingia motoni.

I. Njia anazotumia Allah (s.w) kuwasiliana na waja wake.

J. Uwezo wa kipekee wa Allah (s.w).

K. Kufufuliwa viumbe ni jambo lisilokuwa na mashaka.

L. Kuwa wanyenyekevu wakati wa kusoma Qur'an.

M. Qur'an imebakia katika asili yake tangu iliposhushwa hadi leo.

N. Namna waja wema wanavyomuuelekea Allah (s.w).

O. Miongoni mwa matukio ya siku ya hesabu.

P. Kuanza kusibuka kwa Qur'an katika mwezi wa Ramadhani.

Q. Suratul Al-ahqaf.

R. Ayatul Kursiy.

S. Uwezo wa Allah (s.w) kwa mambo yote.

T. Umuhimu wa elimu.

Majibu:

(i) G

(ii) B

(iii) I

(iv) D

(v) M

(vi) K

(vii) J

(viii) O

(ix) E

(x) F

(xi) C

(xii) H

(xiii) S

(xiv) N

(xv) L

3. Panga vipengele vya (a), (b), na (c) katika mtiririko wenye kuleta mantiki. Andika herufi na namba tu zinazohusika katika kijitabu chako cha kujibia.

(a) Mwanaadamu hawezi kuishi bila ya dini kwa sababu umbo lake ni la kidini, kama ifuatavyo:

(i) Hakuna mabadiliko katika maumbile ya viumbe vya Mwenyezi Mungu.

(ii) Ndilo umbo Mwenyezi Mungu alilowaumbia watu.

(iii) Lakini watu wengi hawajui.

(iv) Basi elekeze uso wako katika dini iliyo sawa sawa.

(v) Hiyo ndiyo dini iliyo haki.

Jibu: (ii), (i), (iv), (v), (iii).

(b) Waislamu wanakubali mitume wote waliokuwepo kabla ya Muhammad (s.a.w.), kama ilivyojitokeza katika Qur'an (2:286):

(i) Mola wetu usituite kwa makosa tuliyoyasahau (tukaacha yaliyo mema) au tukikosa (tukafanya mabaya).

(ii) (Faida ya) yale iliyoyachuma (hiyo nafsi) ni yake na hasara ya yale iliyoyachuma ni juu yake.

(iii) Mwenyezi Mungu haikalifishi nafsi yoyote ila yaliyo sawa sawa na uwezo wake.

(iv) Mola wetu usituwekee tusiyoyaweza na utusamehe, na utughufirie, na uturehemu.

(v) Mola wetu na usitubebeshe mzigo kama uliowabebesha wale waliokuwepo kabla yetu.

Jibu: (iii), (ii), (iv), (i), (v).

(c) Mitume kabla ya Muhammad waliletwa ulimwenguni kama ifuatavyo:

(i) Yunus (a.s) kisha Zakaria (a.s).

(ii) Suleiman (a.s) kisha Il-yassa (a.s).

(iii) Yahya (a.s) kisha Issa (a.s).

(iv) Harun (a.s) kisha Al-yasaa (a.s).

(v) Dhulkifl (a.s) kisha Daud (a.s).

Jibu: (v), (ii), (iv), (i), (iii).

4. Jibu maswali yafuatayo kwa kutumia maelezo na pointi zilizoandikwa kwa namba za Kirumi.

(a) Kwa mujibu wa Hadith Sahihi za Mtume (s.a.w), bainisha sifa nne za mnafigi.

Jibu: Mnafigi ana sifa zifuatazo, ambazo zinaonesha utovu wa uaminifu katika matendo yake:

i. Anaposema husema uongo – Mnafigi hana ukweli katika maneno yake; husema jambo moja lakini dhamira yake ni tofauti.

ii. Anapotoa ahadi huvunja – Huu ni usaliti wa makusudi kwa ahadi zilizotolewa, jambo linaloonesha ukosefu wa dhamira njema.

- iii. Anapopewa amana hufanya hiana – Ana tabia ya kukosa uaminifu na kutumia vibaya mali au jambo lililokabidhiwa kwake.
- iv. Anapobishana huzidisha maneno yasiyo ya haki – Hujitahidi kushinda mabishano hata kwa kusema mambo yasiyo sahihi, jambo linaloonesha ukosefu wa unyenyekevu na haki.

(b) Ainisha lengo la ujumla la nguzo za Uislamu.

Jibu:

- i. Kumjenga Muislamu kuwa mcha Mungu – Nguzo za Uislamu huchochea unyenyekevu na hofu kwa Mwenyezi Mungu kupitia utekelezaji wa ibada.
- ii. Kumfanya Muislamu awe na tabia njema – Hii ni kupitia ibada kama Swala na Saumu, ambazo zinasaidia katika udhibiti wa matendo mabaya.
- iii. Kuimarisha mshikamano wa kijamii – Zakat na Hijja huchangia mshikamano na msaada kati ya Waislamu.
- iv. Kutii amri za Mwenyezi Mungu – Nguzo hizi humjengea Muislamu utamaduni wa kutekeleza maagizo ya Mwenyezi Mungu kikamilifu.

(c) Taja nguzo nne za kutayamamu.

Jibu:

- i. Niyyah (nia ya kufanya tayamamu) – Tayamamu inahitaji mtu awe na nia safi ya kujitakasa.
- ii. Kupiga vumbi mikononi – Ni kitendo cha kupiga vumbi mara moja kwa mikono miwili.
- iii. Kupaka uso kwa vumbi – Hii ni kwa kupaka vumbi usoni kwa utaratibu.
- iv. Kupaka mikono hadi vifundoni – Mikono inapakwa vumbi kutoka kwenye kiganja hadi vifundoni, ili kukamilisha utakaso.

(d) Khushuu (unyenyekevu) hupatikana katika swala kwa kuzingatia mambo gani?

Jibu:

- i. Kuelewa maana ya aya na dua zinazosomewa – Hii huongeza mtazamo wa kiroho na unyenyekevu.
- ii. Kufanya swala bila haraka – Utulivu unahakikisha mtu anatulia na kuzingatia kila hatua ya ibada.
- iii. Kutulia mwili na akili wakati wa swala – Mtu anapaswa kuwa na utulivu wa mwili, huku akili yake ikizingatia ibada.
- iv. Kujitenga na mawazo ya kidunia – Hili linasaidia kudumisha mawasiliano ya kiroho na Mwenyezi Mungu wakati wa swala.

(e) Kwa kutumia mnyama kama ngamia, eleza maana ya Nisaab.

Jibu: Nisaab ni kiwango cha chini cha mali kinachofikia kikomo cha kuwajibika kutoa Zakat. Kwa ngamia, Nisaab ni ngamia watano, ambapo humtolewa kondoo mmoja kama Zakat.

(f) Katika suala letu lenye lengo la Zakat halifikwi kwa sababu wengi hawatekelezi masharti ya utoaji. Taja masharti manne ya utoaji Zakat.

Jibu:

- i. Kuwa Muislamu – Zakat ni faradhi kwa Waislamu tu.
- ii. Kumiliki mali kwa kiwango kinachofikia Nisaab – Mtu anapaswa kuwa na mali inayofikia kiwango kilichowekwa kisheria.

iii. Kumiliki mali kwa muda wa mwaka mmoja (Hawl) – Mtu anapaswa kuwa na mali hiyo kwa mwaka mmoja mfululizo.

iv. Mali iwe imeongezeka au inatarajiwa kuongezeka – Mali zinazozalisha faida ndizo zinazohusika katika Zakat.

(g) Eleza tofauti iliyopo kati ya kuhiji na kufanya Um'ra.

Jibu:

i. Kuhiji ni ibada ya faradhi – Hija ni mojawapo ya nguzo tano za Uislamu na lazima itekezwe mara moja maishani kwa mwenye uwezo.

ii. Um'ra si ya lazima – Um'ra ni ibada ya hiari, inayotekezwa kwa hiari wakati wowote wa mwaka.

iii. Hija ni maalum kwa Dhul-Hijjah – Hija hufanywa mwezi maalum wa Dhul-Hijjah, wakati Um'ra haina tarehe maalum.

iv. Hija inahusisha kusimama Arafat – Kusimama Arafat ni nguzo muhimu ya Hija, lakini si sehemu ya Um'ra.

(h) Kwa mujibu wa mafunisho ya Uislamu, taja mambo mawili yanayomfanya mwanamke asiruhusiwe kufunga.

Jibu:

i. Anapokuwa katika hedhi – Mwanamke haruhusiwi kufunga wakati wa hedhi kwa sababu ni hali ya kawaida ambayo inamfanya asiwe katika hali ya ibada kamilifu.

ii. Anapokuwa katika nifasi (damu ya uzazi) – Mwanamke haruhusiwi kufunga wakati wa nifasi kwa sababu ni kipindi cha baada ya kujifungua ambacho kinahitaji mapumziko na utulivu wa mwili.

(i) Tunajifunza nini kutokana na vazi la Ihram linalovalikiwa wakati wa Hija na uchunguzi wa masharti ya Ihram?

Jibu:

i. Usawa wa binadamu mbele ya Mwenyezi Mungu – Ihram huonyesha kuwa watu wote ni sawa mbele ya Allah bila kujali tofauti za kijamii au kiuchumi.

ii. Unyenyekevu – Vazi hili ni ishara ya kujitenga na anasa za kidunia na kujikabidhi kwa Mwenyezi Mungu.

iii. Umoja wa Waislamu – Vazi hili huonyesha mshikamano kati ya Waislamu wote, bila kujali asili yao au rangi.

iv. Maandalizi ya maisha ya akhera – Ihram inakumbusha Waislamu juu ya maisha ya baadaye kwa kuelekeza mawazo yao kwenye ibada na kumcha Mwenyezi Mungu.

(j) Orodhesha matendo mawili ya Hija yanayowawanganisha wasioikamilisha Hija kiroho na mahujaji.

Jibu:

i. Kufanya Tawaf (kuzunguka Kaaba mara saba) – Hii ni ishara ya kujikabidhi kwa Mwenyezi Mungu na kuimarisha uhusiano wa kiroho.

ii. Kusimama Arafat – Kusimama hapa ni muhimu kwa kutafakari madhumuni ya maisha na kuomba msamaha kwa dhambi, jambo ambalo huimarisha hali ya kiroho.

(k) Ili ndoa iweze kufungika Kiislamu, kuna mambo yanayotakiwa kuwepo. Taja mambo manne tu.

Jibu:

i. Ruhusa ya walii (mlezi wa bibi harusi) – Walii ndiye mwenye mamlaka ya kuruhusu ndoa kufanyika kwa bibi harusi.

ii. Mashahidi wawili waaminifu – Shahidi wawili wa Kiislamu lazima wahudhurie kufanikisha ndoa.

iii. Mahar (kiwango cha mali kinachotolewa kwa bibi harusi) – Hii ni ishara ya heshima na thamani ya ndoa.

iv. Ijab na Qabul (kukubaliana kwa pande zote mbili) – Wanandoa wote lazima wakubaliane waziwazi kuingia katika ndoa.

(l) Eleza tofauti iliyopo kati ya muda wa Eda ya kufiwa na Eda ya kuachwa.

Jibu:

i. Eda ya kufiwa – Mwanamke aliyeachwa kwa kufiwa na mume wake ni lazima asubiri muda wa miezi minne na siku kumi kabla ya kuolewa tena.

ii. Eda ya kuachwa – Mwanamke aliyeachwa kwa talaka, muda wa eda ni miezi mitatu (kama hajapata hedhi), au hadi awe na hedhi tatu mfululizo, kulingana na hali ya mwanamke huyo.

iii. Hali maalum – Kama mwanamke ana mimba, eda yake huisha baada ya kujifungua, iwe ni kwa kufiwa au kuachwa.

(m) Eleza tofauti iliyopo kati ya kuswali na kusiimamisha swala.

Jibu:

i. Kuswali – Hii ni ibada ya kumcha Mwenyezi Mungu kwa matendo na maneno yaliyopangwa, ikiwemo kusoma Qur'an, rukuu, na sijida.

ii. Kusiimamisha swala – Hii ni kuhakikisha swala inatekelezwa kwa wakati, kwa utaratibu unaostahili, na kwa mazingira yanayokubalika, kwa nia ya kuimarisha utaratibu wa ibada ya kila siku.

iii. Kiini cha tofauti – Kuswali ni kitendo halisi cha ibada, wakati kusiimamisha ni jukumu la kuwatangazia na kuwaongoza watu kufanikisha ibada hiyo.

(n) Katika sheria ya Kiislamu makosa yamegawanyika katika aina tatu. Taja aina hizo.

Jibu:

i. Makosa dhidi ya Mwenyezi Mungu – Makosa haya ni yale yanayohusisha kuvunja amri za Mwenyezi Mungu, kama vile kuacha swala au kufunga.

ii. Makosa dhidi ya binadamu – Haya ni makosa yanayomhusu mtu mwingine, kama vile wizi, mauaji, au udhalilishaji wa mtu.

iii. Makosa yanayohusisha wote – Hii ni aina ya makosa ambayo yanavunja haki za Mwenyezi Mungu na haki za binadamu, kama vile kula riba.

(o) Kwa kuzingatia mtazamo wa Kiislamu, orodhesha mambo mawili yanayoifanya ibada ya Hija ihadhi na haki sawa.

Jibu:

i. Kumfanya muumini kuwa mcha Mungu zaidi – Hija huwafanya Waislamu wajitakase kwa kumcha Mwenyezi Mungu kupitia ibada na toba.

ii. Kuimarisha mshikamano wa Kiislamu – Waislamu kutoka sehemu mbalimbali huungana pamoja, wakionyesha usawa na mshikamano wa kiroho na kijamii.

5. Chagua neno au vifungu vya maneno (i) – (xxx) ili kukamilisha kauli (a) – (o) kwa usahihi. Maneno au vifungu vya maneno vinaweza kutumika zaidi ya mara moja.

a) Allah (s.w) alimuandaa Mtume (s.a.w) katika njia kuu mbili nazo ni _____ na _____.
Jibu: Siri na Uungufu.

b) Hadhi ya mwanaadamu hapa ulimwenguni ni _____ wa _____ Allah (s.w).
Jibu: Khalifa wa Allah (s.w).

c) Kiburi ni tabia iliyomfanya _____ na Allah (s.w).
Jibu: Ibilisi na Allah (s.w).

d) Mfano mzuri alioonesha Nabii Adam (a.s) na mkewe ni pale walipobaini kuwa _____, waliomba _____ haraka.
Jibu: Wamekosa, waliomba Maghfirah.

e) Kutangaza ujumbe kwa _____, kuelea na kwa _____.
Jibu: Siri, Uharamia.

f) Nabii Nuhu (a.s) kuwaita watu wake warudi kwa mola wao.
Jibu: Walimuasi.

g) Hatanusurika mtu muovu na adhabu ya Allah (s.w) kutokana na nasaba au hadhi aliyokuwa katika jamii; ndio maana _____ na _____ wa Nabii Nuhu (a.s) ni miongoni mwa waliogharikishwa.
Jibu: Mwanawe na mkewe.

h) Watu wa _____ waliangamizwa kwa _____ kutokana na ushirikina wao.
Jibu: Thamud, upepo mkali.

i) Allah (s.w) aliyewasamehe waliwapa makafiri wa kaumu ya Thamud siku tatu baada ya kuwa na ngamia wa _____, wapate kuamini na _____.
Jibu: Ad, kuswali.

j) Nabii Ibrahim (a.s) aliufikisha ujumbe wa Mwenyezi Mungu kwa _____ kiongozi wa jamii aliyejipa uungu.
Jibu: Mfalme Namrud.

k) _____ alipomuelekea Mola wake kuomba mtoto atakayemsaidia kazi ya kuhuisha Uislamu alipewa _____ baada ya kumuoa Hajira aliyekuwa mjakazi wa mkewe.
Jibu: Ibrahim (a.s), Ismail (a.s).

l) _____ ni uovu uliopelekea kuangamizwa kwa watu wa Nabii Lut.
Jibu: Liwati.

m) Wivu wa ndugu zake Nabii _____ uliwasababisha kubuni _____ za kutaka kumuua.
Jibu: Yusuf (a.s), njama.

n) Pamoja na kuwa Nabii _____ alizaliwa kipindi ambacho _____ aliamrisha watoto wa kiume wauawe, lakini alilelewa na kukuzwa nyumbani kwake.
Jibu: Musa (a.s), Firauni.

o) _____ aliangamizwa kutokana na neno lake la kujitangazia na kiburi kuwa ujumbe ulipelekea kupitia kwa Musa (a.s) na Harun (a.s).
Jibu: Firauni.